

Prístup k spravodlivosti v záležitostiach životného prostredia - Litva

Ta strana zostala pretlumaczona maszynowo – nie ma więc gwarancji co do jakości tłumaczenia.

1. Ústavné základy
2. Súdnictvo
- #II
4. Prístup k informáciám
5. Prístup k spravodlivosti za účasti verejnosti
6. Prístup k spravodlivosti proti konaniu alebo opomenutiu
7. Iné prostriedky prístupu k spravodlivosti
8. Aktívna legitímácia
9. Právne zastúpenie
10. Dôkazy
11. Súdny príkaz ukladajúci povinnosť zdržať sa určitého konania
12. O trovách
13. Mechanizmy finančnej pomoci
14. Včasnosť
15. Ďalšie otázky
16. Postavenie cudzincov
17. Cezhraničné prípady

I. Ústavné základy

V ústave nie je priamo zakotvené žiadne právo na čisté, zdravé, priaznivé či iné životné prostredie. Toto právo však možno odvodiť z iných článkov ústavy. Myšlienka ochrany životného prostredia sa uvádza v niekoľkých článkoch ústavy: „Štát a každý jednotlivec musia chrániť životné prostredie pred škodlivými vplyvmi.“ (článok 53 ods. 3); „Štát sa zaoberá ochranou prírodného prostredia, jeho fauny a flóry, samostatných prírodných úkazov a najmä vzácnych lokalít a dohliada na moderné využívanie prírodných zdrojov, ako aj na ich obnovu a posilňovanie. Ničenie pôdy a krajinných prvkov, znečisťovanie vody a ovzdušia, škodlivé žiarenie, ako aj ochudobňovanie fauny a flóry sa zakazujú zákonom.“ (článok 54). Ústava zaručuje prístup k spravodlivosti: „Každá osoba, ktorej ústavné práva alebo slobody sú porušené, má právo podať opravný prostriedok na súde.“ (článok 30 ods. 1). Občania môžu začať správne alebo súdne konanie z dôvodu porušenia predpisov v oblasti životného prostredia Nemôžu sa však priamo dovolávať ústavného práva na ochranu životného prostredia. Medzinárodné zmluvy, ktoré ratifikoval litovský parlament (Seimas), sú neoddeliteľnou súčasťou právneho systému (138 (3)). V prípade rozporu majú medzinárodné zmluvy prednosť pred vnútroštátnym právom (článok 11 (2) zákona o medzinárodných zmluvách). Účastníci konania sa na medzinárodné právo môžu spoliehať priamo. Aarhuský dohovor je účinný bez akéhokoľvek ďalšieho vnútroštátneho právneho predpisu. Správne orgány a sudy ho musia vykonávať.

II. Súdnictvo

Litva má duálny justičný systém, ktorý tvoria všeobecné sudy so všeobecnou právomocou a správne sudy s osobitnou právomocou. Súdmi so všeobecnou právomocou, ktoré sa zaoberajú občianskoprávnymi a trestnoprávnymi otázkami, sú Najvyšší súd Litvy (1), Odvolací súd Litvy (5) a na úrovni sporov prejednávanych na prvom stupni krajské sudy (54) a okresné sudy (1). Okresné sudy prejednávajú aj niektoré prípady správnych deliktov, ktoré do ich právomoci patria podľa zákona. Krajské sudy,

odvolací súd a Najvyšší súd Litvy majú občiansky senát a trestný senát. Najvyšší súd Litvy preskúmava rozsudky, rozhodnutia, nálezy a súdne príkazy iných súdov so všeobecnou právomocou. Rozvíja jednotnú súdnu prax pri výklade a uplatňovaní zákonov a iných právnych a ktov. Najvyšší správny súd Litvy (1) a krajské správne súdy (5) sú súdmi s osobitnou právomocou, ktoré prejednávajú spory vyplývajúce zo správnych vzťahov právnej povahy medzi občanmi a správnymi orgánmi. Najvyšší správny súd je súdom prvého a posledného stupňa pre správne prípady, ktoré boli do jeho právomoci pridelené zákonom. Je odvolacím súdom pre prípady týkajúce sa rozhodnutí, nálezov a súdnych príkazov vydaných krajskými správnymi súdmi, ako aj pre prípady zahŕňajúce správne delikty, o ktorých rozhodli okresné súdy. Najvyšší správny súd je takisto súdom na prejednávanie žiadostí o znovu otvorenie uzavretých správnych prípadov (vrátane správnych deliktov), a to v prípadoch stanovených zákonom. Najvyšší správny súd rozvíja jednotnú prax správnych súdov pri výklade a uplatňovaní zákonov a iných právnych aktov. Na prejednávanie špecifických typov správnych sporov neexistujú žiadne špecializované súdy. Určitá špecializácia existuje len na úrovni inštitúcií, ktoré sa zaoberajú predbežným vyšetrovaním (napr. Komisia pre daňové spory). Osobitnými inštitúciami, ktoré sa zaoberajú predbežným vyšetrovaním, sú samosprávne komisie pre správne spory (savivaldybių visuomeninės administracinių ginčų komisijos) a hlavná komisia pre správne spory (Vyriausioji administracinių ginčų komisija). Žiadosti sa komisiám pre správne spory alebo komisii pre daňové spory nemusia podávať pred tým, než sa vec postúpi správne súdu, okrem prípadov stanovených zákonom. V Litve neexistujú žiadne súdy, tribunály ani komory zaoberajúce sa osobitne otázkami životného prostredia. Komisie pre správne spory a správne súdy vykonávajú úplné preskúmanie všetkých správnych aktov vrátane aktov v otázkach životného prostredia. Prípady environmentálnych škôd sa zaoberajú okresné súdy so všeobecnou právomocou. Niektoré štátne inštitúcie v právomoci ministerstva životného prostredia môžu v otázkach životného prostredia v prípadoch stanovených zákonom konať ako inštitúcie, ktoré sa zaoberajú predbežným vyšetrovaním (napríklad Štátny inšpektorát územného plánovania a výstavby a Štátny úsek pre chránené oblasti). Správne spory v otázkach životného prostredia môžu prejednávať len správne súdy. Neexistuje žiadna možnosť podať žiadosť na inom súde. Pred postúpením veci správne súdu je možné podať žiadosť len komisii pre správne spory. Neexistuje žiadne všeobecné pravidlo, na základe ktorého by sa správne akty museli najprv napadnúť pred vyšším správnym orgánom alebo nezávislým orgánom na urovnávanie sporov pred tým, než by bolo možné podať žiadosť na súd. Vnútrošná kontrola správnych aktov/opomenutí je povinná len pri určitých druhoch správnych sporov (napríklad pri sporoch týkajúcich sa sociálneho zabezpečenia alebo daňových sporoch). Žiadosti podané komisiám pre správne spory alebo komisii pre daňové spory pred postúpením veci správne súdu možno vyberať na dobrovoľnom základe. Toto osobitné predbežné konanie je povinné len v záležitostiach stanovených zákonom. Každá zainteresovaná osoba môže na súde žiadať o ochranu svojich porušených alebo napadnutých práv alebo záujmov chránených podľa zákona (článok 5 zákona o správnom konaní). Každý žiadateľ, ktorý napadne správny akt, musí preukázať osobitný záujem o zrušenie tohto aktu. Len žiadosť, ktorú žiadateľ podá na správny súd ako jednotlivca, aby chránil svoje porušené alebo napadnuté práva alebo záujmy (článok 5 zákona o správnom konaní) je prípustná. Je možné podať žalobu s cieľom chrániť záujmy štátu alebo iné verejné záujmy prokurátor, správne subjekty, úradníci vykonávajúci štátnu kontrolu, iné štátne inštitúcie, agentúry, organizácie alebo fyzické osoby, ale len v prípadoch stanovených zákonom (článok 56 zákona o správnom konaní). Sťažnosť/petíciu možno podať na správnom súde do jedného mesiaca odo dňa uverejnenia napadnutého aktu, doručenia individuálneho aktu dotknutej strane, oznámenia aktu dotknutej osobe (alebo opomenutia) do dvoch mesiacov odo dňa uplynutia lehoty stanovenej zákonom alebo akýmkoľvek iným právnym aktom na splnenie dopytu. Ak verejný alebo vnútorný správny subjekt mešká s protihodnota určitej otázky a nevyrieši ju do stanoveného dátumu, sa sťažuje na nečinnosť (v takýchto meškaniach) možno podať do dvoch mesiacov odo dňa uplynutia lehoty stanovenej zákonom alebo akýmkoľvek iným právnym aktom na riešenie tohto problému. Na podávanie žiadostí o preskúmanie zákonnosti správnych aktov právnej povahy správnymi súdmi nie sú stanovené žiadne lehoty. K rozhodnutiu Komisie pre správne spory alebo akejkoľvek inej inštitúcie týkajúcej sa prejudiciálneho mimosúdneho vyšetrovania sporov, ktoré bolo prijaté v nadväznosti na vyšetrovanie správneho sporu v súlade s mimosúdnym konaním, možno podať opravný prostriedok na správnom súde do 20 dní od doručenia rozhodnutia (článok 33 zákona o správnom konaní).

Ak sa uzná, že lehota na podanie žaloby nebola dodržaná z dobrého dôvodu, správny súd môže na žiadosť navrhovateľa rozhodnúť o obnovení predchádzajúceho stavu. V žiadosti o obnovenie predchádzajúceho stavu sa musia uviesť dôvody nedodržania lehoty a predložiť dôkazy potvrdzujúce tieto dôvody. Na správnych súdoch sa neuplatňujú žiadne osobitné postupy predbežného overovania. S cieľom rozhodnúť, či je žaloba prípustná, sa overuje len dodržanie formálnych požiadaviek na žalobu a dodržanie lehoty na jej podanie. V článku 23 zákona o správnom konaní sa stanovujú minimálne normy týkajúce sa žaloby podanej na správny súd. Okrem prípadov stanovených zákonom správne súdy potvrdia prijatie žalôb/žiadostí a prejednávajú ich len po zaplatení kolkovného. Služby právnik na správnych súdoch nie sú povinné. Účastníci konania môžu svoje záujmy obhajovať na súde sami alebo prostredníctvom svojich zástupcov. Správny súd môže napadnutý správny akt (alebo jeho časť) zrušiť. Súd môže takisto nariadiť príslušnému správne subjektu, aby napravil porušenie predpisov, ktorého sa dopustil, alebo aby vykonal iné súdne príkazy (článok 88 zákona o správnom konaní). Správny súd nemôže zmeniť správny akt, ale môže nariadiť štátnej inštitúcii, aby vypracovala (prijala) nový správny akt. Tento nový správny akt môže byť súčasťou súdneho rozhodnutia. V zákone o správnom konaní nie sú žiadne osobitné pravidlá týkajúce sa prípadov v otázkach životného prostredia. Existuje možnosť podať žiadosť o ochranu záujmov štátu alebo iných verejných záujmov vrátane otázok životného prostredia. Právo postúpiť prípad súdu v týchto otázkach je zakotvené v Aarhuskom dohovore. Právo fyzických alebo právnických osôb postúpiť prípad správne súdu nie je nijak obmedzené. Existuje možnosť podať žalobu s cieľom chrániť záujmy štátu alebo iné verejné záujmy prokurátor,

správne subjekty, úradníci vykonávajúci štátnu kontrolu, iné štátne inštitúcie, agentúry, organizácie alebo fyzické osoby, ale len v prípadoch stanovených zákonom (článok 56 zákona o správnom konaní). Táto možnosť existuje aj v súvislosti s otázkami životného prostredia. Správne súdy môžu prejednávať aj prípady, pokiaľ ide o spory medzi orgánmi verejnej správy, ktoré si nie sú navzájom podriadené. Tieto prípady sa musia týkať právomoci alebo porušenia zákonov s výnimkou prípadov prejednávaných v rámci občianskoprávneho konania, ktoré sa pridelujú súdom so všeobecnou právomocou. Verejné subjekty nemajú právo napadnúť svoje vlastné správne akty na správnych súdoch. Ak nezákonnosť správneho aktu poškodzuje verejný záujem, vec môže na súd postúpiť len prokurátor alebo iná osoba, a to v prípadoch stanovených zákonom. Sudcovia za bežných okolností nemôžu podať návrh na začatie konania. Ak má však sudca informácie o trestnom konaní, je povinný informovať prokurátora (článok 109 zákona o správnom konaní). Po začatí konania sa môže súd „aktívne“ zapájať do konania tým, že požaduje dôkazy, predvoláva svedkov, znalcov atď.

III. Prístup k informáciám

Žiadateľ, ktorý sa domnieva, že jeho žiadosť o informácie o životnom prostredí zostala nepovšimnutá, bola neoprávnené zamietnutá alebo neprimerane zodpovedaná, má právo na to, aby vec preskúmala komisia pre správne spory. Opravný prostriedok možno na komisii podať do jedného mesiaca od doručenia informácií alebo do jedného mesiaca od dátumu ich sprístupnenia. Proti rozhodnutiu komisie možno podať opravný prostriedok na správnom súde do 20 dní odo dňa doručenia rozhodnutia. V prípade zamietnutia musí subjekt verejnej správy prijať individuálny správny akt, v ktorom musia byť jasne sformulované všetky práva a povinnosti a osobitné odvolacie konanie (článok 6 a 8 zákona o verejnej správe). Príčiny odmietnutia by sa mali poskytnúť žiadateľovi v lehote 14 dní od doručenia tejto žiadosti verejnemu orgánu (článok 19 vyhlášky o prístupe verejnosti k informáciám o životnom prostredí, ktorá bola schválená vyhlásením vlády č. 1175). Žiadosť môže byť písomná alebo ústna. Informácie možno poskytnúť ústne, ak žiadateľ nepožiadal o písomnú odpoveď. Písomná žiadosť musí obsahovať tieto prvky:

- meno,
- kontaktné údaje,
- požadované informácie,
- formu, v akej sa majú informácie poskytnúť.

Žiadateľ nemusí uviesť dôvod svojej žiadosti. Keď žiadateľ požaduje sprístupnenie informácií v konkrétnej forme (okrem iného aj vo forme kópií), verejný orgán mu ich musí sprístupniť práve v tejto forme (existujú určité výnimky stanovené v článku 9 vyhlášky o prístupe verejnosti k informáciám o životnom prostredí). Informácie sa žiadateľovi musia sprístupniť do 14 kalendárnych dní od doručenia žiadosti verejnemu orgánu. Túto lehotu možno predĺžiť aspoň o 14 kalendárnych dní. V tomto prípade sa žiadosť komisii pre správne spory musí podať pred tým, než sa vec postúpi správnomu súdu. Súdu sa musia poskytnúť všetky informácie, ak ich súd požaduje. Tieto informácie môžu ovplyvniť súdne rozhodnutie. Jedným z druhov rozsudkov správnych súdov je vyhovieť žalobe (schváliť žiadosť) a zrušiť napadnutý akt (alebo jeho časť) alebo nariadiť príslušnému správnomu subjektu, aby napravil porušenie predpisov, ktorého sa dopustil, alebo aby splnil iný súdny príkaz (článok 88 ods. 2 BRUŠNÝ). Súdy môžu sprístupnenie informácií nariadiť.

IV. Prístup k spravodlivosti za účasti verejnosti

Správny postup je upravený zákonom o verejnej správe vo všetkých záležitostiach správneho práva vrátane otázok životného prostredia. Hlavným zákonom v otázkach životného prostredia je zákon o ochrane životného prostredia. Ostatné zákony a legislatívne akty upravujúce ochranu životného prostredia sa prijímajú na základe tohto zákona. V zákone o ochrane životného prostredia sa vymedzuje hlavná zásada hospodárskych činností – povolenie. Existuje mnoho druhov povolení (povolenie na výstavbu, povolenie EIA, povolenie IPKZ a iné), ktoré sú upravené osobitnými zákonmi a inými legislatívnymi aktmi (tieto akty sú predpísané požiadavky pre takéto povolenie, inštitúcie, ktoré sú zodpovedné za to, že niekedy osobitné pravidlá týkajúce sa tohto postupu), ale základné pravidlá pre správne postupy sú uvedené v zákone o verejnej správe. Podanie opravného prostriedku nadriadenému správnomu orgánu proti správnomu rozhodnutiu môže byť povinnosťou (len v prípadoch stanovených zákonom) alebo alternatívou (dotknutá osoba si môže vybrať, či opravný prostriedok podá orgánu alebo súdu). Pred postúpením veci správnomu súdu je možné podať žiadosť komisii pre správne spory. Správne rozhodnutie na prvom stupni môže prijať súd priamo. Žiadosti sa komisiám pre správne spory nemusia podávať pred tým, než sa vec postúpi správnomu súdu, okrem prípadov stanovených zákonom. Ak sa v zákone nestanovujú osobitné pravidlá v súvislosti s potrebou podať správnu žiadosť pred postúpením veci správnomu súdu, správne rozhodnutia sa správnomu súdu môžu postúpiť priamo. Správne súdy preskúmavajú procesnú aj materiálnu zákonnosť všetkých správnych rozhodnutí. Súdy preskúmavajú vecné a odborné zistenia a výpočty, ak sa považujú za súčasť rozhodnutia. Správne súdy kontrolujú aj zákonnosť správneho plánovania. Podmienky týkajúce sa aktívnej legitímácie, pravidiel dokazovania, pravidiel prejednávania alebo rozsahu súdneho preskúmania nie sú pre prípady súvisiace so

životným prostredím ničím špecifické. Fyzické alebo právnické osoby majú právo podať žalobu (žiadosť) v súvislosti so správnym aktom v prípade, keď došlo k porušeniu ich práv. V prípadoch stanovených zákonom je možné podať žalobu s cieľom chrániť záujmy štátu alebo iný verejný záujem (vrátane environmentálnych záujmov). Agentúry, organizácie a skupiny môžu podať opravný prostriedok proti opatreniam, ktoré majú vplyv na ich vlastné záujmy (existenciu, majetok, činnosť, prevádzkové podmienky), ako aj požadovať náhradu spôsobenej majetkovej a nemajetkovej škody. Na súd sa však môžu obrátiť aj v prípade, že obhajujú verejné záujmy tých, ktorých zastupujú, pokiaľ sa daným regulačným alebo individuálnym napadnutým opatrením poškodzuje verejný záujem. Rovnako ako v prípade súkromnoprávneho konania dôkazné bremeno aj v rámci správneho konania nesie navrhovateľ. Táto zásada sa však v prípade správneho konania zmierňuje najmä v prípade, keď sú dôkazné prvky v rukách orgánu správy, alebo v prípade, keď vznikne zodpovednosť; vtedy sa navrhovateľ na základe predpokladu domniek oslobodzuje od povinnosti dokázať údajnú vinu a je na orgáne správy, aby dokázal, že sa nedopustil chyby. Vzhľadom na vyšetrovaciu povahu konania sudca správneho súdu, ktorý má významné vyšetrovacie právomoci, v skutočnosti zásadne prispieva k preukázaniu skutkového stavu. V prípade potreby môže nariadiť predloženie dokumentov alebo môže sám pristúpiť k vyšetrovaniu priamym preskúmaním aktov alebo dokumentov, návštevami v teréne, účasťou na vypočutiach alebo preskúmaním znaleckých posudkov. Sudcovia sa musia aktívne zúčastňovať na zhromažďovaní dôkazov. V článku 8 ods. 1 zákona o správnom konaní je zakotvená zásada, na základe ktorej musí byť konanie verejným pojednávaním.

Sudca správneho súdu má nad správnym aktom plnú kontrolu. Správny akt (alebo jeho časť) sa musí zrušiť, ak je:

1. sám osebe nezákonný, t. j. svojím obsahom je v rozpore s právnymi aktmi, ktoré sú v hierarchii nadradené;
2. nezákonný z toho dôvodu, že ho prijal správny subjekt, ktorý na to nemá príslušnú právomoc;
3. nezákonný, pretože bol prijatý v rozpore s hlavnými zavedenými postupmi, a najmä v rozpore s pravidlami, ktorých cieľom je zabezpečiť objektívne posúdenie všetkých okolností a platnosť rozhodnutia. Napadnutý akt (alebo jeho časť) sa môže zrušiť aj z iných dôvodov, ktoré správny súd uznal za významné (článok 89 zákona o správnom konaní).

Rozhodnutia o predbežnom overovaní a vymedzení rozsahu pôsobnosti v rámci EIA sú správnymi rozhodnutiami a súdy ich môžu podrobiť preskúmaniu. Podmienky týkajúce sa aktívnej legitímácie, pravidiel dokazovania, pravidiel pojednávania alebo rozsahu súdneho preskúmania nie sú pre tieto prípady ničím špecifické. Konečné rozhodnutie týkajúce sa EIA je tiež správnym rozhodnutím a súdy ho môžu podrobiť preskúmaniu. Správne súdy preskúmajú procesnú aj materiálnu zákonnosť všetkých správnych rozhodnutí. Súdy preskúmajú vecné a odborné zistenia a výpočty, ak sa považujú za súčasť rozhodnutia. Kontrole sa podrobuje aj štúdia vplyvu na životné prostredie, keďže ide o hlavný aspekt procesnej zákonnosti. Požiadavka preukázať svoj záujem, aby sa mohlo konať, je prvou z podmienok na prípustnosť opravného prostriedku. S cieľom byť legitimovaný na správnych súdoch nie je potrebné zapojiť sa do fázy verejných konzultácií v rámci postupu EIA ani predložiť svoje pripomienky. Dotknutá verejnosť má právo podať žalobu (žiadosť) týkajúcu sa správneho aktu o EIA s cieľom chrániť verejný záujem v oblasti životného prostredia (článok 15 zákona o posúdení vplyvu navrhovanej hospodárskej činnosti). Na postupy EIA sa nevzťahujú žiadne osobitné pravidlá. V správnych prípadoch je vo všetkých záležitostiach k dispozícii súdny príkaz ukladajúci povinnosť zdržať sa určitého konania. Podľa článku 71 zákona o správnom konaní môže súd alebo sudca na základe odôvodnenej žiadosti účastníkov konania alebo z vlastnej iniciatívy prijať opatrenia s cieľom zabezpečiť nárok. Nárok možno zabezpečiť v ktorejkoľvek fáze konania, ak sa v dôsledku neprijatia dočasných opatrení na zabezpečenie nároku môže ohroziť alebo znemožniť výkon súdneho rozhodnutia. Na postupy EIA sa nevzťahujú žiadne osobitné pravidlá. Správne súdy môžu všetky správne rozhodnutia podrobiť preskúmaniu. Správne súdy môžu podrobiť preskúmaniu aj rozhodnutia o IPKZ a iné rozhodnutia týkajúce sa povolení. Podmienky týkajúce sa aktívnej legitímácie, pravidiel dokazovania, pravidiel pojednávania alebo rozsahu súdneho preskúmania nie sú pre tieto prípady ničím špecifické. Správne súdy preskúmajú procesnú aj materiálnu zákonnosť rozhodnutí o IPKZ, ako aj zákonnosť všetkých správnych rozhodnutí. Musia preskúmať aj vecné a odborné zistenia, výpočty a dokumentáciu k IPKZ, ak sa tieto prvky považujú za súčasť rozhodnutia. S cieľom byť legitimovaný na správnych súdoch nie je potrebné zapojiť sa do fázy verejných konzultácií v rámci postupu IPKZ ani predložiť svoje pripomienky. Dotknutá verejnosť má právo podať žalobu (žiadosť) týkajúcu sa správneho aktu o IPKZ v záujme ochrany verejných záujmov (článok 87 pravidiel o vydávaní, predlžovaní platnosti a rušení povolení IPKZ, schválených vyhláškou Ministerstva životného prostredia Litvy č. 80 v roku 2002). Podľa článku 71 zákona o správnom konaní môže súd alebo sudca prijať opatrenia s cieľom zabezpečiť nárok. Na postupy IPKZ sa nevzťahujú žiadne osobitné pravidlá.

V. Prístup k spravodlivosti proti konaniu alebo opomenutiu

Podľa článku 7 ods. 8 zákona o ochrane životného prostredia dotknutá verejnosť, jedna alebo viacero fyzických alebo právnických osôb má právo podať žiadosť na súd a:

1. trvať na potrestaní osôb uznaných vinnými z ohrozenia životného prostredia a úradníkov, ktorých rozhodnutia viedli k porušeniu ich práv alebo záujmov;

2. prijať primerané opatrenia s cieľom predchádzať environmentálnym škodám alebo ich minimalizovať alebo obnoviť pôvodný stav životného prostredia.

Právnické a fyzické osoby, ktoré spôsobili škody na životnom prostredí, musia zabezpečiť náhradu všetkých škôd, a ak je to možné, obnoviť pôvodný stav životného prostredia (článok 32 zákona o ochrane životného prostredia). Právo uplatniť si nárok na náhradu škody majú:

1. právnické a fyzické osoby, ktorých zdravie, majetok alebo záujmy boli poškodené;
2. úradníci ministerstva životného prostredia alebo iní úradníci, keď boli poškodené záujmy štátu (článok 33 ods. 1 Zákona o ochrane životného prostredia).

Právnické osoby podliehajú občianskoprávna zodpovednosť bez ohľadu na ich vinu za akékoľvek environmentálne škody alebo jej skutočnej hrozby vyplývajúce z ich hospodárskych činností (článok 34 ods. 2 Zákona o ochrane životného prostredia). Žaloby proti rozhodnutiam alebo opomenutiam verejných orgánov (verejných orgánov s celoštátnou alebo miestnou právomocou) v záujme ochrany životného prostredia možno podať priamo na správnych súdoch. Správny súd môže napadnutý správny akt (alebo jeho časť) zrušiť alebo môže nariadiť verejnému orgánu, aby napravil porušenie predpisov, ktorého sa dopustil, alebo aby vykonal iné súdne príkazy. Správny súd môže vyhovieť žalobe (žiadosti) a nariadiť náhradu škody spôsobenej nezákonným konaním verejných orgánov. Štátnu správu ochrany životného prostredia vykonáva vláda republiky, Ministerstvo životného prostredia, Agentúra pre ochranu životného prostredia, regionálne útvary pre ochranu životného prostredia, iné osobitné štátne orgány (napríklad Štátny inšpektorát územného plánovania a výstavby, Generálne lesy š.p./zástupcovia štátu chránenej oblasti, riaditeľstvá národných parkov) a orgány miestnej samosprávy. Správny postup je upravený zákonom o verejnej správe vo všetkých záležitostiach správneho práva. Na otázky životného prostredia sa nevzťahujú žiadne osobitné pravidlá. Správny postup sa musí dokončiť a rozhodnutie o správnom postupe sa musí prijať do 20 pracovných dní od začatia postupu. Túto lehotu možno predĺžiť o najviac 10 pracovných dní (článok 31 zákona o verejnej správe). Osoba má právo podať opravný prostriedok proti rozhodnutiu o administratívnom postupe subjektu verejnej správy podľa vlastného výberu buď komisii pre správne spory, alebo správneho súdu v súlade s postupom stanoveným podľa zákona (článok 36 zákona o verejnej správe). Správny súd môže zrušiť rozhodnutia príslušných orgánov (alebo jeho časť) alebo nariadiť príslušnému orgánu, aby napravil porušenie predpisov, ktorého sa dopustil, alebo aby vykonal iné súdne príkazy (článok 88 zákona o správnom konaní). Na postup pred správny súdmi sa nevzťahujú žiadne osobitné pravidlá týkajúce sa environmentálnej zodpovednosti. Prípady v oblasti environmentálnej zodpovednosti sa zaoberajú všeobecné súdy. Možnosť uplatniť si nárok na náhradu škody sa stanovuje v článku 32 – 34 zákona o ochrane životného prostredia. Environmentálnu zodpovednosť možno presadzovať niekoľkými spôsobmi. Každá možnosť vychádza zo špecifických podmienok. Osoba môže požiadať príslušný orgán, aby konal v prípade škody na životnom prostredí. Proti rozhodnutiu príslušného orgánu možno podať opravný prostriedok na správnom súde. Právnické a fyzické osoby, ktorých zdravie, majetok alebo záujmy boli poškodené, si môžu uplatniť priamy nárok na náhradu škody na Všeobecnom súde. Príslušní úradníci si môžu uplatniť takýto nárok v prípade, ak boli poškodené záujmy štátu.

VI. Iné prostriedky prístupu k spravodlivosti

V otázkach životného prostredia sa pravdepodobne budú uplatňovať všetky postupy všeobecných súdov – správne, občianskoprávne alebo trestnoprávne. V tejto oblasti sa neuplatňujú žiadne osobitné pravidlá. Seimas (parlament) republiky vymenúva mediátora, čiže štátneho úradníka, ktorý chráni ľudské práva a slobody, vyšetroje sťažnosti navrhovateľov týkajúce sa zneužitia funkcie alebo byrokracie úradníkov a usiluje sa o modernizáciu verejnej správy. Navrhovateľ má právo podať sťažnosť u mediátora týkajúcu sa zneužitia funkcie alebo byrokracie úradníkov, ak sa domnieva, že boli porušené jeho práva a slobody (článok 5, č. 13 (1) čim Zákona o mediátorovi). Po dokončení vyšetrovania mediátor prijíma jedno z týchto rozhodnutí:

1. uzná alebo vyhlási sťažnosť za opodstatnenú;
2. odmietne sťažnosť;
3. preruší vyšetrovanie sťažnosti (článok 22 ods. 1 Zákona o mediátorovi).

Inštitúcia, agentúra alebo úradník, ktorým je tento návrh (toto odporúčanie) určený (-né), musia návrh (odporúčanie) preskúmať Seimasu preskúmaniu a musia ho informovať o jeho výsledkoch (článok 20 ods. 3 Zákona o mediátorovi). Podľa zákona o prokurátorovi je prokuratúra štátnou inštitúciou, ktorú vedie generálny prokurátor. Prokuratúru tvorí generálna prokuratúra a územné prokuratúry (krajské a okresné prokuratúry). Všetky prokuratúry obhajujú verejné záujmy vrátane otázok životného prostredia. Článok 19 zákona o prokurátorovi komplexne upravuje ochranu verejného záujmu. Štátne inštitúcie zodpovedné za ochranu životného prostredia vrátane ministerstva životného prostredia, Agentúry pre ochranu životného prostredia, regionálne útvary pre ochranu životného prostredia, iné osobitné štátne orgány (napríklad Štátny inšpektorát územného plánovania a výstavby, Generálne lesy š.p./zástupcovia štátu chránenej oblasti, riaditeľstvá národných parkov) a miestne samosprávy môžu začať v prípade správneho súdu pre ochranu verejného záujmu. V rámci niektorých územných policajných orgánov sú vytvorené

osobitné útvary, ktoré sa zaoberajú porušením predpisov v oblasti životného prostredia (napríklad v hlavnom meste Vilnius). Iné územné policajné orgány majú policajných úradníkov zodpovedných za vyšetrovanie prípadov porušenia predpisov v oblasti životného prostredia. Disponujú právomocami v trestnoprávných otázkach a v súvislosti s porušeniami správnych predpisov. V trestnom poriadku sa stanovujú prípady podľa trestného zákona Litovskej republiky, ak trestné konanie sa môže začať, keď existuje žaloba podá obeť alebo jej zákonný zástupca (článok 407 trestného poriadku). V týchto prípadoch sa nevykonáva predbežné vyšetrovanie. V otázkach životného prostredia neexistujú žiadne názorné príklady. V prípade nečinnosti správnych orgánov alebo ich nevhodného konania možno na správnych súdoch podať niekoľko druhov žalôb:

- žalobu o neplatnosť proti nezákonnému správne rozhodnutiu,
- žalobu s cieľom nariadiť štátnej inštitúcii, aby prijala správne rozhodnutie,
- žalobu o náhradu škody proti verejnému orgánu, keď sa preukáže, že nečinnosť alebo nevhodné konanie spôsobili škodu.

Existuje možnosť podať žalobu s cieľom chrániť záujmy štátu alebo iné verejné záujmy prokurátor, správne subjekty, úradníci vykonávajúci štátnu kontrolu, iné štátne inštitúcie, agentúry, organizácie alebo fyzické osoby, ale len v prípadoch stanovených zákonom (článok 56 zákona o správnom konaní).

VII. Aktívna legitímácia

Podľa zákona o správnom konaní môže na súde žiadať o ochranu svojich porušených alebo napadnutých práv alebo záujmov chránených podľa zákona každá zainteresovaná osoba. Každý žiadateľ, ktorý napadne správny akt, musí preukázať osobitný záujem o zrušenie tohto aktu. Len žiadosti o ochranu porušeného alebo ochranného práva jednotlivca podané správne súdu je prípustná (článok 5 zákona o správnom konaní). Tieto hlavné pravidlá sú platné pre rôzne druhy postupov a rôznych aktérov. Žalobu však možno podať aj s cieľom chrániť záujmy štátu alebo iný verejný záujem. Subjekty na túto možnosť zahŕňať prokurátor, správne subjekty, úradníci vykonávajúci štátnu kontrolu, iné štátne inštitúcie, agentúry, organizácie alebo fyzické osoby. Táto možnosť sa môže použiť, ale len v prípadoch stanovených zákonom (článok 56 zákona o správnom konaní). Napríklad podľa článku 7 ods. 8 zákona o ochrane životného prostredia dotknutá verejnosť, jedna alebo viacero fyzických alebo právnických osôb právo podať žiadosť na súd. Takže ak by bola podaná žaloba s cieľom chrániť verejný záujem spojený s ochranou životného prostredia, táto žaloba by bola prípustná, pretože je stanovená v zákone o ochrane životného prostredia. Toto pravidlo sa uplatňuje na všetky otázky (a nielen na otázky životného prostredia). V ďalších právnych predpisoch sa niekedy stanovuje, kto má prístup k súdom a v akých prípadoch (napríklad v prípadoch súvisiacich s EIA a IPKZ). Článok 15 zákona o environmentálnom posúdení vplyvu navrhovanej hospodárskej činnosti sa stanovuje, že dotknutá verejnosť môže podať žiadosť na súd v prípade EIA. V článku 87 pravidiel o vydávaní, predlžovaní platnosti a rušení povolení IPKZ, schválených vyhláškou Ministerstva životného prostredia Litvy č. 80 v roku 2002, sa stanovuje, že dotknutá verejnosť môže podať žiadosť na súd v prípade IPKZ. Existujú ďalšie pravidlá, pokiaľ ide o možnosť dotknutej verejnosti podať žiadosť na súd v prípade EIA (článok 15 zákona o posudzovaní vplyvov na životné prostredie navrhovanej hospodárskej činnosti) a IPKZ (článok 87 pravidiel o vydávaní, predlžovaní platnosti a rušení povolení IPKZ, schválených vyhláškou Ministerstva životného prostredia Litvy č. 80 v roku 2002). Neexistuje „actio popularis“ v Litve. Ombudsman nemôže podať žalobu na správny súd proti individuálnemu správne rozhodnutiu. Môže mu však podať žiadosť o preskúmanie zákonnosti právnych predpisov, ktoré prijali subjekty štátnej správy alebo miestnej samosprávy. Môže odporučiť, aby žiadosť vo veci ochrany verejného záujmu podľa postupu stanoveného zákonom podal na súd prokurátor. Prokurátori môžu verejné záujmy obhajovať na správnych súdoch. Iné štátne inštitúcie majú aktívnu legitímáciu na to, aby mohli konať na správnych súdoch buď v prípade, keď je žiadosť alebo obhajoba v ich vlastnom záujme, alebo keď obhajujú verejné záujmy. V súvislosti s aktívnou legitímáciou jednotlivcov/MVO a prístupom k spravodlivosti v otázkach životného prostredia v oblasti postupov EIA a IPKZ sa uplatňujú ďalšie pravidlá.

VIII. Právne zastúpenie

Účastníci konania môžu svoje záujmy obhajovať na súde sami alebo prostredníctvom svojich zástupcov. V rámci súdnych konaní na správnych súdoch je účasť právnik povinná (a to aj v otázkach životného prostredia). To isté platí v prípade kasačného súdu (Najvyššieho súdu Litvy) (napríklad v prípadoch škôd na životnom prostredí alebo v trestných veciach). Účastníci konania a/alebo ich zástupcovia musia mať diplom v odbore právo, ak chcú vystupovať pred odvolacím súdom. Vo všeobecnosti sa povinná účasť požaduje v trestnom konaní na všetkých súdoch so všeobecnou právomocou. Existujú právnické kancelárie, ktoré sa špecializujú na otázky životného prostredia (bežne ide o najväčšie právnické kancelárie). Zoznamy právnikov možno nájsť na týchto webových lokalitách:

- <http://www.advoco.lt/>
- <http://www.infolex.lt/>

Obhajobou verejných záujmov v otázkach životného prostredia sa zaoberá niekoľko MVO, ako napríklad Litovský fond na ochranu prírody a Litovské hnutie zelených. Bola založená Litovská environmentálna koalícia v roku 2004. Má 9 členov v tejto koalícii v čase.

IX. Dôkazy

V rámci konania predkladajú dôkazy účastníci konania a iné osoby. Účastníci konania musia dokázať skutočnosti, na ktorých zakladajú svoje tvrdenia a odpovede. Dôkazy pri správnom a občianskoprávnom konaní zahŕňajú: vysvetlenia účastníkov konania a tretích strán (podané priamo alebo prostredníctvom zástupcov), svedecké výpovede, listinné dôkazy, vecné dôkazy, vyhlásenia z vyšetrovania, dôkazy znalcov. Účastníci konania a iné osoby musia dôkazy predložiť súdu. V prípade potreby môže súd týmto osobám na ich žiadosť povoliť, aby predložili dodatočné dôkazy, alebo môže potrebné dokumenty alebo vysvetlenia úradníkov požadovať z vlastnej iniciatívy. Pri občianskoprávnom konaní má súd právo zhromažďovať dôkazy z vlastnej iniciatívy len vo výnimočných prípadoch stanovených zákonom, ako napríklad v otázkach rodinného a pracovného práva. Súd môže takisto požadovať a získavať dôkazy od iného účastníka konania alebo tretích strán na žiadosť inej strany. Žiadny dôkaz predložený súdu nemá vopred určenú hodnotu. Súd hodnotí dôkazy na základe vlastného vnútorného presvedčenia prostredníctvom dôkladného, komplexného a objektívneho preskúmania skutkového stavu v súlade so zákonom, pričom zohľadňuje kritériá spravodlivosti a primeranosti. Pri správnom konaní môžu jeho účastníci predkladať nové dôkazy až do konca pojednania vo veci samej. Sudcovia sa musia aktívne zapájať do zhromažďovania dôkazov a zisťovania všetkých podstatných okolností prípadu a musia ich podrobiť komplexnému a objektívnemu preskúmaniu. Pri občianskoprávnom konaní môžu jeho účastníci predkladať nové dôkazy až do konca prípravy na pojednanie vo veci samej. Pri občianskoprávnom konaní má súd právo zhromažďovať dôkazy z vlastnej iniciatívy len vo výnimočných prípadoch stanovených zákonom, ako napríklad v otázkach rodinného alebo pracovného práva. Účastníci konania môžu súdu spolu s ďalšími dôkazmi predkladať aj znalecké posudky. Odborné vysvetlenia, stanoviská ani závery, ktoré účastníci konania zhromaždili z vlastnej iniciatívy, sa ako dôkazy znalcov nepripúšťajú. Považujú sa za listinné dôkazy. Súd sa buď z vlastnej iniciatívy, alebo na žiadosť účastníkov konania rozhoduje, či v rámci konania nariadi znalecké preskúmanie. Od znalca sa preskúmanie určitých otázok vyplývajúcich z prípadu vyžaduje zvyčajne vtedy, keď súd potrebuje osobitné vedecké, lekárske, umelecké, technické alebo profesionálne znalosti. Znalecké posudky rovnako ako ani iné dôkazy nemajú pre súd vopred určenú hodnotu. Pre sudcov nie sú záväzné.

Súdny príkaz ukladajúci povinnosť zdržať sa určitého X.

Opravný prostriedok ani žaloba podaná na súd proti správne rozhodnutiu nemá odkladný účinok. Odložiť výkon správneho rozhodnutia prostredníctvom uplatnenia predbežných opatrení môže len súd. Správne rozhodnutia možno bez ohľadu na opravný prostriedok vykonať obvykle ihneď po ich prijatí. Predbežné opatrenia môže uplatňovať len súd. Keď správne rozhodnutie vo forme legislatívneho aktu prijala vláda alebo samospráva, jeho výkon sa viaže na dátum uverejnenia v Úradnom vestníku alebo na iný dátum, ktorý možno stanoviť v legislatívnom akte. Na príkaz ukladajúci povinnosť zdržať sa určitého konania v rámci súdneho konania v otázkach životného prostredia sa nevzťahujú žiadne osobitné pravidlá. Nárok možno zabezpečiť v ktorejkoľvek fáze konania, ak sa v dôsledku neprijatia dočasných opatrení na zabezpečenie nároku môže:

- a) ohroziť výkon súdneho rozhodnutia; alebo
- b) znemožniť výkon rozhodnutia.

Žiadosť o predbežné opatrenia sa musí podať pred začatím pojednania vo veci samej. Podľa praxe Najvyššieho správneho súdu Litvy súd pri rozhodovaní o predbežných opatreniach (v rámci litovských správnych postupov sa nazývajú „opatreniami na zabezpečenie nároku“) musí predbežne zohľadniť povahu nároku (ktorý sa požaduje, aby boli zabezpečené), uvedený skutkový základ nároku, práva udelené napadnutým aktom a skutočné uplatňovanie týchto práv. Len potom môže súd rozhodnúť, či by požiadavka na predbežné opatrenia za okolností žiadosti bola primeraná danému účelu a či by nedošlo k porušeniu zásady proporcionality a vyváženosti záujmov účastníkov konania a verejného záujmu. Podľa zásady primeranosti súd pri zvažovaní požiadavky na predbežné opatrenia musí zodpovedať otázku, či by predbežné opatrenie skutočne pomohlo obnoviť predchádzajúci právny stav v prípade, že by sa uspokojil hlavný nárok. Žiadosť o zabezpečenie nároku možno akceptovať len vtedy, ak sa akceptuje aj hlavná žaloba. O predbežné opatrenia nie je možné žiadať bez napadnutia správneho aktu alebo opomenutia. Pred prijatím predbežného opatrenia sa nemusí prijať prísľub nahradiť všetky škody. Existuje možnosť podať opravný prostriedok proti súdne rozhodnutiu v súvislosti s príkazom, nemá však odkladný účinok a súd môže pokračovať v konaní (článok 71 ods. 5) BRUŠNÝ).

XI. O trovách

Na správnych súdoch by mal súdne poplatky platiť žiadateľ. Výnimkou sú však prípady vo veci žaloby s cieľom chrániť záujmy štátu alebo iný verejný záujem alebo prípady týkajúce sa náhrady majetkovej a nemajetkovej škody spôsobenej nezákonnými aktmi alebo opomenutím, napríklad v oblasti verejnej správy. Ďalšie náklady spojené s konaním zahŕňajú:

1. náklady hradené svedkom, znalcom a organizáciám znalcov;
2. náklady spojené so zverejnením času a miesta pojednávania v tlači;
3. náklady na dopravu;
4. náklady na prenájom ubytovania v mieste sídla súdu;
5. ďalšie potrebné a primerané náklady.

Na občianskoprávných súdoch musia súdne poplatky platiť žiadatelia. Výnimkou sú prípady týkajúce sa náhrady majetkovej a nemajetkovej škody v súvislosti s úrazom a smrťou a prípady týkajúce sa obhajoby verejného záujmu na základe žiadosti prokurátora, verejných inštitúcií alebo iných osôb. Ďalšie náklady spojené s konaním zahŕňajú:

1. náklady hradené svedkom, znalcom, orgánom a tlmočníkom za ich expertízu a náklady spojené s inšpekciami na mieste;
2. náklady na hľadanie obvineného;
3. náklady spojené s doručovaním dokumentov;
4. náklady súvisiace s výkonom rozsudkov;
5. náklady súvisiace s mzdou opatrovníka;
6. náklady na právnikov alebo ich asistentov;
7. náklady spojené so žiadosťou o predbežné opatrenie;
8. ďalšie potrebné a primerané náklady.

Podľa zákona o správnom konaní sa za každú žalobu (žiadosť) podanú na správnom súde musí zaplatiť kolkovné vo výške 100 LTL (okrem výnimiek). Za opravný prostriedok na preskúmanie súdneho rozsudku sa musí zaplatiť kolkovné vo výške 50 % sumy splatnej pri podaní žaloby (žiadosti) na Súde prvého stupňa. Podľa občianskeho súdneho poriadku je kolkovné v majetkových sporoch takéto:

Výška pohľadávky	Kolkovné
pri nárokoch do 100 000 LTL	3 % výšky nároku + indexácia (minimálna výška kolkovného: 50 LTL)
pri nárokoch do 300,000 LTL	100,000 LTL + 2 % výšky nároku presahujúceho 3,000 LTL + indexácia
pri nárokoch nad 300,000 LTL	30,000 LTL + 1 % výšky nároku presahujúceho 7,000 LTL + indexácia (maximálna výška kolkovného: 30,000 LTL)

V prípade opravných prostriedkov, odvolaní na kasačnom súde a žiadostí o obnovenie konania sa platí kolkovné v rovnakej výške. Odhadované poplatky pre znalcov a ďalšie náklady spojené s konaním (okrem právnických poplatkov a nákladov), ktoré sa týkajú žiadostí o predbežné opatrenie, upravuje vyhlásenie vlády č. 344 z roku 2002. V súvislosti s právnickými poplatkami bolo prijaté odporúčanie ministra spravodlivosti a predsedu advokátskej komory (vyhláska Ministerstva spravodlivosti č. 1R-85 z roku 2004). Maximálna odporúčaná výška odmien sa vypočítava s použitím koeficientov založených na výške minimálnej mesačnej mzdy, ktorú schválila litovská vláda. Od 1. augustu 2012 je výška minimálnej mesačnej mzdy (MMM) 850 LTL. Napríklad koeficient zodpovedajúci jednej hodine zastupovania na súde je 0,15. Odhadované právnické poplatky v prípade právnej pomoci upravuje vyhlásenie vlády č. 60 z roku 2001. Odmena právnikov, ktorí sekundárnu právnu pomoc poskytujú na stálom základe, predstavuje 8.18 MMM za mesiac. Hodinová mzda právnikov, ktorí sekundárnu právnu pomoc neposkytujú na stálom základe, sa rovná 0,05 MMM. Medzi správnym a občianskoprávnym konaním existujú rozdiely. Pri správnom konaní v prípade príkazu ukladajúceho povinnosť zdržať sa určitého konania alebo predbežného opatrenia nie je potrebné zaplatiť zálohu (prísľub náhrady škody) (v zákone o správnom konaní sa táto povinnosť nestanovuje). Pri občianskoprávnym konaní je žiadosť o uplatňovanie predbežného opatrenia zdaniteľná len v prípade, ak sa predloží pred podaním žaloby. V tomto prípade musí žiadateľ zaplatiť polovicu kolkovného, ktoré sa má zaplatiť za tento eventálny nárok. V občianskom súdnom poriadku sa stanovuje právo súdu požadovať, aby žiadateľ pred začatím uplatňovania predbežných opatrení zaplatil zálohu. Touto zálohou sa majú kryť straty, ktoré vzniknú

obvinenému v dôsledku uplatňovania predbežných opatrení. Záloha by mohla mať aj formu bankovej záruky. Výška zálohy závisí od konkrétneho prípadu a vo všeobecnosti je ju pomerne ťažké hodnotiť. Platí všeobecné pravidlo, že všetky náklady (vrátane kolkovného a nákladov na počiatočné súdne konanie) musí znášať neúspešný účastník konania. Tento účastník musí zaplatiť aj náklady úspešného účastníka konania. Kolkovné, náklady na korešpondenciu, náklady hradené znalcom a iné náklady sa zvyčajne platia v plnej výške. Náklady na právne zastupovanie počas súdneho konania sa však znižujú v zmysle odporúčania ministra spravodlivosti a predsedu advokátskej komory. Tieto sumy ale majú len charakter odporúčania a závisia od komplexnosti súdneho konania, podstaty danej veci a iných faktorov. V prevažnej väčšine občianskoprávných a správnych prípadov však štátne súdy znižujú náklady na právne služby požadované účastníkmi konania v súlade s odporúčanými sumami a so zásadou primeranosti.

XII. Mechanizmy finančnej pomoci

Na náklady na konanie v otázkach životného prostredia sa nevzťahujú žiadne osobitné pravidlá. Správne súdy potvrdia prijatie žalôb/žiadostí a prejednávajú ich len po zaplatení kolkovného stanoveného zákonom. Je z platby kolkovného vyňatých niekoľko prípadov v článku 40 zákona o správnom konaní:

- žaloby/žiadosti týkajúce sa omeškania subjektov verejnej správy pri výkone opatrení v rozsahu ich právomoci,
- priznanie dôchodku alebo jeho zamietnutie,
- porušenie zákonov o voľbách a zákona o referende,
- žiadosti štátnych zamestnancov a zamestnancov samospráv, ktoré sa týkajú právnych vzťahov v úrade,
- Náhrada škody spôsobenej fyzickej osobe alebo organizácii nezákonnými aktmi/opomenutím v oblasti verejnej správy a
- žaloby týkajúce sa ochrany verejných záujmov a niektoré ďalšie žaloby/žiadosti.

V Litve je možné využívať právnu pomoc. Súčasnú schému právnej pomoci upravuje zákon o právnej pomoci. Právna pomoc sa člení na primárnu a sekundárnu právnu pomoc. Primárna právna pomoc zahŕňa právne informácie a právne poradenstvo mimo súdneho konania a majú k nej prístup všetci litovskí občania, občania EÚ aj cudzinci bez ohľadu na ich finančné zdroje.

Sekundárna právna pomoc zahŕňa prípravu procesných dokumentov, zastupovanie na súdoch, oslobodenie od kolkovného a iných trov konania. Prístup k sekundárnej právnej pomoci závisí od hodnoty majetku a výšky príjmu a pokrýva 50 alebo 100 % všetkých trov konania. Niektoré skupiny osôb (t. j. poberatelia sociálnej podpory) môžu právnu pomoc využívať nezávisle od svojho príjmu. Právnu pomoc poskytujú osobitné útvary, ktoré sa zodpovedajú ministerstvu spravodlivosti. Proti rozhodnutiu o zamietnutí poskytnutia právnej pomoci možno podať opravný prostriedok na správnom súde. Právna pomoc je k dispozícii aj v záležitostiach životného prostredia, a to bez akýchkoľvek osobitných pravidiel. Právna pomoc podlieha požiadavkám, pokiaľ ide o zdroje, štátnu príslušnosť, pobyt a prístupnosť. Na primárnu alebo sekundárnu právnu pomoc má nárok každý štátny príslušník Litvy, občan EÚ alebo cudzinec s oprávneným pobytom v Litve alebo v inom štáte EÚ. Právna pomoc sa poskytuje v prípade, ak žaloba nie je zjavne neprípustná alebo bezpredmetná. Ďalšou podmienkou na poskytnutie sekundárnej právnej pomoci je, že hodnota majetku daného účastníka konania a výška jeho ročného príjmu nesmie prekročiť hodnotu majetku a výšku príjmu, ktoré stanovila vláda Litovskej republiky. S právnou pomocou pre MVO sa nepočíta. Právnické firmy v Litve neposkytujú právnu pomoc pro bono. Všetky právne kliniky, ktoré sa zaoberajú vecami týkajúcimi sa životného prostredia. Neexistujú žiadne osobitné environmentálne právne kliniky. Ide o tieto kancelárie:

- Kancelária právneho poradenstva pôsobiaca na Vilniuskéj univerzite: <http://www.teisesklinika.lt>
- Kancelária právneho poradenstva pôsobiaca na Mykolas Romeris: http://www.mruni.eu/lt/universitetas/fakultetas/teises_fakultetas/teises_pagalbos_centras/apie_centra/

Uvedené kancelárie sú zodpovedné za poskytovanie primárnej právnej pomoci. Primárnu právnu pomoc poskytujú aj orgány samosprávy a informačné kancelárie ministerstva spravodlivosti v niekoľkých mestách (Kaunas, Klaipėda, Šiauliai, Druskininkai a ďalšie).

Sekundárnu právnu pomoc poskytuje 5 osobitných útvarov (v mestách Vilnius, Kaunas, Klaipėda, Panevėžys a Šiauliai), ktoré sa zodpovedajú ministerstvu spravodlivosti. Existujú environmentálne organizácie zodpovedné za ochranu životného prostredia v Litve. Sú dostupné pre verejnosť. Okrem toho existuje niekoľko ďalších organizácií, ktoré poskytujú bezplatné právne poradenstvo cez internet. Verejnosti nie sú bezplatne k dispozícii žiadni právnici so špecializáciou na otázky životného prostredia.

XIII. Včasnosť

Správny orgán musí dokončiť správny postup a prijať príslušné rozhodnutie do 20 pracovných dní od začatia postupu. Subjekt verejnej správy, ktorý správny postup začal, môže túto lehotu predĺžiť až o ďalších 10 pracovných dní, keď správny postup z objektívnych dôvodov nemožno dokončiť v stanovenej lehote. Dotknutá osoba musí byť informovaná o predĺžení lehoty na správny

postup písomne alebo elektronickou poštou (ak bola elektronickou poštou doručená žaloba) a o dôvodoch predĺženia (článok 31 zákona o verejnej správe). Správny súd môže vziať na zodpovednosť verejný orgán, keď správny orgán neprijme rozhodnutie v stanovenej lehote a keď tým spôsobí škodu navrhovateľovi. V niekoľkých oblastiach sa zákonom ustanovil režim tichého súhlasu. Absencia odpovede správneho orgánu znamená tichý súhlas v lehote stanovenej zákonom. Pre súdne konania v otázkach životného prostredia nie sú zákonom stanovené žiadne osobitné lehoty. Uplatňujú sa všeobecné pravidlá. Príprava správnych prípadov na súde sa musí obvykle dokončiť najneskôr do jedného mesiaca od dátumu žaloby (žiadosti). Konanie na správnom súde sa musí dokončiť a príslušné rozhodnutie prijať na prvom stupni najneskôr do dvoch mesiacov odo dňa, keď bol určený dátum súdneho pojednávania v danej veci, ak sa v zákone nestanovuje kratšia lehota.

V prípade potreby sa trvanie súdneho procesu môže predĺžiť až o jeden mesiac. V prípadoch týkajúcich sa zákonnosti normatívnych aktov správnych orgánov sa lehota môže predĺžiť až o tri mesiace. Rozsudok sa vynesie a oznamuje verejnosti obvykle v tej istý deň po prejednaní prípadu. Rozsudky týkajúce sa zákonnosti správnych aktov a iných komplexných prípadov možno vyniesť a oznámiť najneskôr 10 dní po dokončení prejednania prípadu (v praxi sa táto dlhšia lehota využíva v takmer všetkých prípadoch). Keď bola v dôsledku nedodržania práva na súdne rozhodnutie v primeranej lehote spôsobená škoda, dotknutá osoba môže za túto škodu získať náhradu. Táto možnosť sa stanovuje v zákone o náhrade škody spôsobenej verejnými orgánmi.

XIV. Ďalšie otázky

Každý žiadateľ, ktorý napadne správny akt, musí preukázať osobitný záujem o zrušenie tohto aktu. Žaloba o neplatnosť správneho aktu je prípustná len v prípade, ak zakladá právne účinky – keď porušuje práva a povinnosti žiadateľa. Súdny príkaz vydaný len v rámci postupu na vypracovanie následného hlavného rozhodnutia alebo na informačné účely nezakladá pre osobu práva ani povinnosti a nemožno ho napadnúť na správnom súde. V záležitostiach životného prostredia sa uplatňujú všetky tieto všeobecné pravidlá. Právo na prístup k informáciám o životnom prostredí sa riadi všeobecnou zásadou zakotvenou v zákone o ochrane životného prostredia a vo vykonávacej vyhláške o prístupe verejnosti k informáciám o životnom prostredí, ktorá bola schválená vyhlásením vlády č. 1175 z roku 1999. V súčasnosti sa v Litve pri správnom konaní nevyužíva alternatívne riešenie sporov. Najnovšia judikatúra správnych súdov však naznačuje zámer využívať na urovnávanie sporov dohodu o zmierni (okrem iného aj v otázkach životného prostredia). Mediácia sa v praxi takmer nevyužíva; ale táto myšlienka si v Litve pomaly nachádza svojich zástancov.

XV. Postavenie cudzincov

V článku 29 litovskej ústavy je zakotvená zásada rovnosti všetkých občanov pred zákonom bez ohľadu na pohlavie, rasu, štátnu príslušnosť, jazyk, pôvod, spoločenské postavenie, vieru, presvedčenie či názory. Tento článok ústavy rozšírilo mnoho zákonov. V článku 6 zákona o správnom konaní sa stanovuje, že spravodlivosť v správnych prípadoch vykonávajú len sudy podľa zásady rovnosti pred zákonom a súdom bez ohľadu na pohlavie, rasu, štátnu príslušnosť, jazyk, pôvod, spoločenské postavenie, náboženstvo, vieru či postoje, činnosti a povahu, pobyt alebo iné okolnosti. Na súdoch by sa mal používať len litovský jazyk. V článku 9 zákona o správnom konaní sa stanovuje, že pri konaní v správnych veciach sa rozhodnutia prijímajú a zverejňujú v litovskom jazyku. Do litovčiny sa musia preložiť aj všetky dokumenty predložené súdu. Osoby, ktoré litovsky nehovoria, majú právo využiť služby tlmočníka. Ktorý je platený zo štátneho rozpočtu (článok 9 zákona o správnom konaní).

XVI. Cezhraničné prípady

V článku 32 zákona o ochrane životného prostredia sa stanovuje, že spory medzi právnickými a fyzickými osobami z Litovskej republiky a z iných štátov sa urovnávajú spôsobom stanoveným v zákonoch Litovskej republiky, pokiaľ sa v medzinárodných dohodách, ktoré Litovská republika uzavrela, nestanovuje inak. Žaloba podaná na litovský súd je prípustná za podmienok stanovených v zákone o správnom konaní alebo v Občianskom súdnom poriadku. Pojem verejný záujem nie je v cezhraničnom kontexte špecifický. Uplatňujú sa všeobecné pravidlá (najmä pokiaľ ide o prípustnosť žiadostí na základe koncepcie právneho záujmu). Litovské správne právo uznáva rovnocennosť prístupu k správny súdom pre osoby alebo MVO s pobytom alebo sídlom v zahraničí na rovnakom základe ako pre žiadateľov s pobytom v Litve. Právnu pomoc môže využiť každý občan EÚ alebo cudzinec s oprávneným pobytom v Litve alebo v inom štáte EÚ. V občianskych veciach je možné uplatniť doložku o súdnej právomoci. Má podobu zmluvného ustanovenia, na základe ktorého sa strany zaviazajú poveriť urovnávaním sporu súd, ktorý za zvyčajných okolností nemá príslušnú právomoc. Môže ísť o vecnú príslušnosť alebo miestnu príslušnosť. Táto doložka sa môže týkať len sporov vyplývajúcich zo zmluvy. Pri správnych konaniach na správnych súdoch sa však tento mechanizmus nepoužíva. Možnosť vybrať si spomedzi rôznych súdov by sa mohla stanoviť v medzinárodnej dohode.

Súvisiace odkazy

<http://www.glis.lt>

<http://www.aplinkosauga.lt/>

<http://www.zalieji.lt%29/>

<http://www.teisinepagalba.lt/>

<http://www.teisesforumas.lt/>

<http://www.jusuteise.lt/>

<http://www.e-juristai.lt/>

<http://www.am.lt/>

<http://www.gamta.lt/>

stroj

Toto je strojový preklad obsahu. Vlastník tejto webovej lokality nenesie žiadnu zodpovednosť ani inak neručí za kvalitu strojového prekladu.

Posledná aktualizácia: 14/09/2016